

פ ר ו ס ק ו ל מס. 147

מישיבת ועדת העבודה

יום ו', ז' באייר, תשל"ה - 18 באפריל 1975, שעה 8.30

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו
ז. אמיר
מ. גז
פ. גרופר
ל. דיציאן
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. דרניצקי (יודין)
ח. שמעוני

מוזמנים:

חבר-הכנסת י. שריד
א. אלוני - ראש העיר, קרית שמונה
א. אורן - סגן ראש העיר
מ. יעקבי (מועצת הפועלים)
א. דזקטורי (קרית-שמונה)
מ. כהן
א. בר-חמא - משרד החינוך
א. שטרק - משרד העבודה, היחידה להכוונה
לאזורי פיתוח
ד. מרינוב (משרד האוצר)
ל. ברטוב

מזכיר הוועדה:

י. שומרון

ר ש מ ה:

א. דגני

סדר-היום:

בעיית עזיבתן של משפחות את קרית-שמונה -
הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת י. שריד
שהועברה לוועדת העבודה.

=====

-1396-

(ניקול ק'וק 28.4.75)

בעיית עזיבתן של משפחות את קריית-שמונה (הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת יוסי שריד).

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את אנשי קריית-שמונה: את ראש העיר ואת סגנו, את נציגי מועצת הפועלים ואת נציגי משרד החינוך ומשרד העבודה.

נושא הדיון הוא: עזיבתן של משפחות את קריית-שמונה, הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שריד. בכוונתנו לדון היום בשתי בעיות הקשורות לנושא והן: שירותי החינוך במקום והקלות במסים לתושבי קריית-שמונה. נציג האוצר עדיין לא הגיע, אבל נמצא אתנו מר בר-חמא, מנהל המחוז של משרד החינוך. רצוננו לשמוע מהו המצב כיום ומהן התכניות לעתיד, כיצד ניתן לשפר את שירותי החינוך ולהעלותם לרמה שיהיה בה כדי למשוך לקריית-שמונה אנשים מהחוף, שדאגת החינוך לילדיהם היא בראש מעייניהם.

א. בר-חמא: אנסה להתרכז בדברי בשלושה תחומים: מבנים, כח אדם ותמריצים. בדברי אלה ימצא את ביטויו גם הנושא של רמת החינוך.

במיפוי הצרכים שערך המשרד לגבי קריית-שמונה, לאור המצב הקיים מבחינת מספר התושבים, כאשר לקחנו בחשבון את מדיניות הבינוי של משרד השיכון בפיתוח ובהרחבה של קריית-שמונה, הגענו למסקנות באשר לתוספת המבנים הדרושה הן לגני הילדים והן לבתי-הספר לסוגיהם. לפי מיטב ידיעתי, כל המבנים שהצבענו עליהם כדרושים אושרו על-ידי המשרד הראשי בירושלים. התהליך הוא שהמחוז עושה את עבודת המיפוי, מעביר אותה כהמלצה למשרד הראשי, במשרד הראשי בודקים את ההמלצות של המחוז, ומכאן מתגלגלים העניינים מעשית וחקציבית. ושוב לפי מיטב ידיעתי, כל המבנים שסומנו על-ידי המחוז אושרו ותוקצבו, ובחלקם הגדול הועברו כהזמנה למשרד השיכון לביצוע. חלק מהפרוייקטים הסכימה העיריה לתכנן ולבצע בכוחות עצמה. פכון שיש איטיות, לא האטה; אינני יודע אם הקצב האיטי הוא מכוון.

לקראת שנת הלימודים תשל"ו אנו צופים אפשרות של לחץ על מוסדות החינוך, אבל אני מאמין שנמצא את הפתרון הדרוש, אם כי לא הפתרון הקבוע והטוב ביותר. מבחינת הצרכים במבנים, אנו מכוסים כרגע במה שנוגע לטיפול התקציבי. הבעיה היא החשת קצב העבודה.

בנושא הזה כלול גם מבנה מיוחד שאנו מבקשים להקים לצורך הפעלת חטיבת-הביניים הממלכתית מס. 2 שפתיחתה בשנת הלימודים תשל"ו היא לכאורה אפשרית, אבל אנו צופים את חלוקתה לשנים תוך שלוש שנים כל עוד איננו משוכנעים שהמבנים שקלטו את המחצית השניה יהיה מוכנים במועד. בתיאום מלא עם העיריה איננו מזדרזים לפתוח את חטיבת הביניים הממלכתית בחש"ו כדי לא ליצור לחץ על תושבי המקום שיחרשמו כאילו התוספות אינן מוכנות והתנאים אינם סבירים. אני מקווה שגם בנושא של חטיבת-הביניים תהיה התקדמות. רק בימים האחרונים סוכם על איחור השטח שבו יוקם המבנה אשר ישרת את חטיבת-הביניים הצפונית. יתכן שבשנת תשל"ז אפשר יהיה לפתוח את חטיבת הביניים הממלכתית.

לכאורה אנו ערוכים לפתיחת חטיבת-הביניים הממלכתית-דתית בחש"ו. יש ספק אם נפתח אותה. לא ברורים לנו שני דברים: האחד - האם אמנם הצרכים של חטיבת הביניים הממלכתית מהיום ושלוש שנים קדימה מכוסים במבנה הקיים. על כך יש עדיין חילוקי-דעות בין המחוז וקריית-שמונה לבין המשרד בירושלים. העניין עומד להיות מוכרע בימים הקרובים. אבל יש ספק שני - וזה הנושא של בטיחות המבנה. נמצא שהשאיירו שם חומר דליק. המוסד לבטיחות דורש לפתוח את הקירות כדי להוציא משם את החומר הדליק. זה יכול לעכב את פתיחת החטיבה מפני שהמבנה לא יהיה מוכן לקראת ה-1 בספטמבר.

בתוך מערכת המבנים הקיימים ואלה שיוקמו מתנהלה פעילות חינוכית המורכבת משני מרכיבים עיקריים: 1. ביצוע תכנית הלימודים הרגילה של משרד החינוך; 2. הפעלת יום חינוך ארוך. עניין זה אושר ואחרי המאורע המעציב בקריית-שמונה הוקצבו לכך כספים לא מעטים.

אנו משתדלים להפעיל את המסגרת של יום חינוך ארוך בצורה שיטתית, לא מהר, לא לחבוק עולם ומלואו, אלא לבנות דבר יציב וטוב המושחת על שיטת עבודה מתאימה עם תלמידי בתי-הספר, כאשר הדגש הוא על הרחבת אופקים, העשרה בידע וערכים תרבותיים. השהות הממושכת של הילד בבית-הספר מרחיקה אותו מהרחוב מצד אחד, ומצד שני היא מאפשרת להקנות לו ערכי חינוך ותרבות באווירה חברתית מתאימה בחוץ כותלי בית-הספר.

שהות ממושכת של ילדים במוסד חינוכי מעוררת שתי בעיות: בעית אחת היא של גני ילדים שבהם הילדים צריכים להימצא בשעות אחר-הצהרים בתנאים של מנוחה. הדבר מחייב פריסת מיטות עם מצעים כדי שהילדים יוכלו לישון אחר הצהרים. לכך דרוש שטח מתאים בעוד שמבנה הקונבנציונלי של גן הילדים לא הובא בחשבון השטח הדרוש למטרה זו. בחלק מהגנים הפתרון היה בצורת חדר הבטחון הצמוד לגן. בשאר 18 גני הילדים רק בימים האחרונים נפלה ההכרעה להוסיף להם חדרי בטחון, ואז אפשר היה להחזיק את הילדים במסגרת יום ארוך כמעט בכל כיתות הגן של קריית-שמונה. אין כוונה שכל 35 הילדים הנמצאים בכיתה גן אחת ישהו שם עד סוף היום. הדבר תלוי לא במעט בהורים אם הם מעוניינים שילדיהם ישארו בגן עד שעה 16.00. כן קיימת השאלה אם אין לתת עדיפות לילדים הנזקקים לכך מסיבות שונות על-פני ילדים שאינם זקוקים דווקא לשירות הזה כי יש להם בית היכול לקלוט אותם בשעה 13.00 עם כלכלה מתאימה, מקום מנוחה, השגחה ופיקוח.

באשר לבתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים - המטרה היא להגיע ליום עבודה ארוך שיתמשך לפחות עד שעה 16.00. זה מעורר את בעיית ההזנה לכלל התלמידים.

פ. גרופר: האם לא הונהג בבתי-הספר יום לימודים ארוך?

א. בר-חמא: אישרנו יום חינוך ארוך לכל בתי-הספר, אבל יום לימודים ארוך בחלק מבתי-הספר. שני בתי-ספר ביקשו לשחרר אותם מכך. המורות המלמדות שם הן אמהות לילדים ואינן מוכנות להישאר בעבודה לאחר שעות הלימודים הרגילות. בתי-ספר אלה טענו שהם אינם מסוגלים לבצע יום לימודים ארוך. אישרנו במקום יום לימודים ארוך - יום חינוך ארוך, וכאן לא נתנו אפשרות של בחירה, אלא קבענו שכל בתי-הספר יפעלו במסגרת של יום חינוך ארוך. אנו בונים את שהות התלמידים בבתי-הספר בהדרגה ללא כפייה מסגרתית. אנו מעוניינים שהילד ישאר בבית-הספר מרצונו הטוב. לשם כך צריך לבנות מסגרות לא כפייתיות. במרבית המסגרות פועלים לפי שיטת החוגים. לשם כך דרוש מדריך מקצועי טוב שיוכל למשוך תלמידים לחוג וליצור בהם מוטיבציה להישאר בבית-הספר לאחר שעות הלימודים. מדריך מקצועי טוב איננו מוכן לעבוד לפי התעריף של משרד החינוך. (י. שריד: אולי תאמר מהו התעריף.) מדריכים שהביעו נכונות לעבוד במסגרת יום חינוך ארוך הציגו דרישות כספיות שנעו בגבולות של 45-60 לירות לשעה, בעוד שהתעריף המקובל במוסדות חינוך למורה מן המניין או למדריך מן המניין נע בסביבות 1250-14.50 לירות לשעה. בדקתי זאת לגבי מערכת החינוך הפורמלית ולא מצאתי אפשרות לפתור את הבעיה. יש מקומות בהם ניתן לקחת את המדריך ולומר: אתה נחשב כמרצה. התעריף למרצה הוא יותר גבוה - 22 לירות לשעה. מדריך נכלל בסגל ההוראה של בית-הספר וכחבר הסגל מדווחים עליו למשרד החינוך. יש לו סולם תשלומים קבוע. הפער בין הדרישות של המדריכים ואפשרויות התשלום גורם לכך שאיננו מצליחים להעסיק את המדריכים המתאימים. זהו אחד הקשיים העומדים לפנינו בבואנו להפעיל את יום החינוך הארוך.

מרבית החוגים ניתנים על-ידי מורים המלמדים בבית-הספר. (ל. דיציאן: מהם החוגים?) חוגים להעשרה תרבותית של התלמידים שאינם מהווים חלק ממערכת הלימודים הרגילה כמו שיעורים, כמו חוג לחליליות, חוג לדרמה, חוג לקרמיקה, חוג למחלות, חוג לתכשיטנות, חוג למשחקי חברה וכדומה. במקצועות מסוימים דרושים מדריכים טובים ומוכשרים.

אנו מנסים לבנות את יום החינוך הארוך באופן שיטתי כדי לא ליצור הרגשה של העמסת-יתר שאיננה תואמת את הציפיות של התלמידים. איך להתגבר על הבעיה - אינני יודע. כל הנסיונות למצוא תשובה תקציבית

א. בר-חמא:

לבעיה נתקלו עד כה במספרים המוכתבים מלמעלה. אינני יכול לשלם למדריך 45 לירות לשעה אלא אם כן אומר למנהל בית-הספר: רשום כאילו המדריך עבד שלוש שעות והעסק אותו שעה. ברור שלכך לא אתן את ידי, כי מי שיתן את הדין על כך יהיה מנהל בית-הספר. (ג. גרופר: איך המצב במקומות אחרים?) סדנא דארעא חד-הוא.

משום כך הפעילות ביום חינוך ארוך מתנהלת על-ידי הגננות והמורים של הגנים ובתי-הספר.

פ. גרופר: מהו האחוז של כוחות ההוראה הבאים מהחוץ?

א. בר-חמא: 60% מהמורים הם אנשים מהחוץ. זוהי הערכה. אין בידי מספרים בדוקים. יש תחלופה הנעה בין 35%-40% מכלל צוות המורים. לפני שנתיים הופיעה כותרת ענק בעתונות: בקריית-שמונה חסרים 100 מורים. זהו מספר המורים והגננות המתחלפים מדי שנה או שנתיים.

נקודה שניה זו בעיית ההזנה. אם אנו מחזיקים בגנים או בבתי-הספר תלמידים עד שעה 16.00, אנו חייבים לתת לכולם ארוחת-צהרים. הדבר חמור במיוחד לגבי תלמידי בתי-הספר העל-יסודיים שרובם מתחנכים במסגרות מקצועיות הכרוכות גם במאמץ פיסי. התקציב למפעל ההזנה נשאר התקציב המקובל כפי שפורסם בחוזר המנהל הכללי. מפעל ההזנה בקריית-שמונה גורם לעירייה גרעונות מדי שנה בשנה. בסוף כל שנה אנו מחפשים דרכים איך לכסות את הגרעונות, לא תמיד בהצלחה. אנו מנסים למצוא תשובה לגרעונות אלה מכספי משרד החינוך והתרבות. אני חושב שיש מקום לבדוק את הנושא באופן יסודי.

פ. גרופר: האם יש תקן קבוע לארוחה הניתנת לתלמידים?

א. בר-חמא: יש תקן כספי ויש תקן של מצרכים. אם אתה רוצה לשמור על רמת ההזנה כפי שהיא מקובלת בישוב במרכז הארץ, אתה צריך להוסיף הוצאות נוספות. בקריית-שמונה יש הוצאות שוליות לפני שמצרכי המזון הופכים להיות ארוחה. קריית-שמונה איננה רוצה לחזיר את רמת ההזנה ולכן היא נכנסת לגרעונות.

פ. גרופר: האם בקביעת התקציב להזנה לא מביאים בחשבון את ההוצאות הנוספות האלה?

א. בר-חמא: התקציב הוא ארצי.

פ. גרופר: באילת ההזנה יותר יקרה מאשר בבאר-שבע. אם יש עלות אובייקטיבית יותר גבוהה, היא אינה מובאת בחשבון?

י. שריד: סל המזון הוא אחיד בכל הארץ.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: העירייה מוסיפה כספים מתקציבה.

ז. אמיר: מהו מספר הילדים שנשרו לאחר עליית המחירים של ההזנה?

א. בר-חמא: לא בדקתי את הנושא. ראש העיר יוכל לומר מהו המצב. הרגשתי היא שיש נשירה.

א. אלוני: לא העלינו את המחירים ואין נשירה. נכנסנו לגרעון של חצי מיליון לירות.

א. בר-חמא: מהנתונים שבידינו מתברר שבפברואר 1975 היו במערכת פחות 200 תלמידים מאשר באפריל 1974. זוהי כנראה הנשירה הגלובלית של התלמידים.

לנושא של יום חינוך ארוך תוקצבו כספים רבים. בחכנון שיטתתי אנו מקווים לבנות אותו כמודל שיקיף את כל מוסדות החינוך ואת כל התלמידים, ושניתן יהיה להפיק ממנו את מלוא התועלת החינוכית עבור התלמידים. בינתיים הגשנו הצעה לפעולה באמצעות הכספים שאנו מקווים

א. בר-חמא:

שיעמדו לרשות משרד החינוך מכספי שירותי הרווחה לישובי מצוקה. תקציבים אלה יאפשרו לנו להפעיל במוסדות החינוך תכנית יותר רחבה מזו שחשבנו להפעיל בעזרת התקציב המיועד ליום חינוך ארוך. זהו שלב ב' של התכנית שמפעיל משרד החינוך. התכנית לגבי קרית-שמונה היא תכנית רחבה המתפרסת על-פני כל הגילים מהגיל הרך ועד גיל 20 בכל תחומי החינוך והתרבות.

פ. גרופר: האם הפיגור בבניה לא הדביק את הגידול במספר התלמידים?

א. בר-חמא: לא זוהי הסיבה. בקריית-שמונה קיימת התופעה של ניידות האוכלוסיה משכונה לשכונה. בשכונות מסוימות מתרוקנים מוסדות החינוך, ואילו בשכונות חדשות המבנים עדיין לא נבנו. העניין ימצא את פתרונו לאור הקו המסתמן לבנות בל שכונה חדשה את מוסדות החינוך עבור החושבים. כיום אנו נעזרים בהסעת פנים של תלמידים משכונה לשכונה. אנו מקווים שהגנים הדרושים בשכונות ייבנו ונוכל להפעילם תוך שנה וחצי.

עד כאן בנושא יום חינוך ארוך בתוספת הרחבת המסגרות, כולל פעולות תרבות למבוגרים, מהכספים שאנו מקווים לקבל אישור להפעלתם במסגרת התכנית לישובי חירום ומצוקה.

ומכאן לנושא הבא - רמת הלימודים, והוא קשור בכוח אדם. אחוז גבוה מכוח אדם בהוראה בקריית-שמונה הוא בר-תחלופה. היו שנים שהבאנו לקריית-שמונה בוגרות יב' שהתנדבו לשרת כמורות-חיילות, כי לא היה כח אדם אזרחי אחר שניתן היה להביא לקריה. גם בוגרות סמינר שהתגייסו לצה"ל לא הצלחנו להביא לכאן. קבענו במחוז כלל האומר, שכל מורה או מורה רווקים, שאין להם סיבה לא ללכת לקריית-שמונה יופנו לשם. והיה אם התשובה של המורה תהיה שלילית, ינותק הקשר בינו או בינה לבין משרד החינוך. יש מספר מורים היושבים בבית ומטרידים אותנו בבקשות לבטל את ההסגר הזה ואנו מסרבים גם לאלה שנישאו בינתיים ויושבים במקומות מרכזיים. אנו מדגישים את הקו בו אנו נוקטים, שלא לתת פרס לאלה שסירבו ללכת לקריית-שמונה. מבחינה כמותית זה עדיין איננו עונה על הצרכים, ומשום כך אנו נעזרים גם היום במורות-חיילות, אבל הפעם במורות-חיילות שהן בוגרות סמינר. אני מדגיש בכל הזדמנות שמורה-חיילת בוגרת סמינר איננה גרועה ממורה אזרחית. שתיהן יוצאות להוראה ללא הכשרה ונסיון. כמעט כל המורות-חיילות בקריית-שמונה הן בוגרות סמינר, ואני מבקש להדגיש זאת.

מ. גז: הטענה היתה שהחיילות אינן בוגרות סמינר. אם הן סיימו את לימודיהן בסמינר - אין בעיה.

א. בר-חמא: כאשר מדברים על מורה-חיילת מתכוונים למורה בלתי-מוסמכת, מורה הבאה לקריה כדי לסתום חור. מורה-חיילת הבאה היום לקריית-שמונה היא בוגרת סמינר ~~הצו~~ טובשת מדים.

פ. גרופר: אמרת שלא כולן בוגרות סמינר. מהו האחוז של החיילות שלא סיימו סמינר?

א. בר-חמא: רק בודדות לא סיימו סמינר. בדרך-כלל בנות אלה משובצות לבית-הספר מעל לתקן כדי לתת שעורי-עזר לתלמידים נחשלים. יש גילויים מעניינים, שדווקא אותה מתנדבת בוגרת יב', כנראה משום שהמוטיבציה שלה יותר חזקה ואולי בגלל כשרונה האישי, היא לא פעם מתעלה בבית-הספר על בוגרת הסמינר.

כתוצאה מכך ש-40% מכח אדם בהוראה הם מורים ותיקים במקום ולגבי השאר יש תחלופה, רמת הלימודים מניחה את הדעת. למקצועות אנגלית, מוסיקה או ציור דרושים מורים מוכשרים ומתאימים, ואותם קשה להשיג. שר החינוך הקודם הכריז שהוא מוכן להביא במונית מורה למוסיקה לסבריה. נאחזתי בכך, אבל לא הצלחתי למצוא מורה. זה מחזיר אותנו למדריכים המקצועיים. אם יש מדריכים מקצועיים קשה להעסיק אותם בגלל התעריפים.

א. בר-חמא:

כדי למשוך מורים לקרית-שמונה נעשו פעולות רבות על-ידי העירייה ועל-ידנו. ציינתי כבר את אחת הפעולות של המחוז: מורה שאין לו סיבה לא לעלות לקרית-שמונה, יופנה לשם, ואם הוא מסרב הוא לא יועסק יותר על-ידי משרד החינוך.

ה. זיידל: יש עודף מורים במקצועות הומניים במרכז הארץ.

א. בר-חמא: אני מדבר על כוח אדם שמכווץ אותו משרד החינוך. בחינוך העל-יסודי השוק הוא פתוח.

העירייה והמחוז - בעזרת הממשלה - מפעילים מערכת של תמריצים שבאה לחדל למורה בקרית-שמונה יותר ממה שהוא יכול לקבל במקום אחר. לקרית-שמונה יש תמריץ ייחודי משלה בנוסף לאותם תמריצים הניתנים לעיירות פיתוח מועדפות. וכאן מתגלות כמה תופעות משונות. אשתקד הוחלט על תמריץ בצורה של קידום ותק בשנתיים למורה ההולך לקרית-שמונה. נשלחו שתי גננות בוגרות סמינר, האחת לקרית-שמונה והשניה למושב מרגליות. התברר שאותה גננת שהלכה לקרית-שמונה קיבלו קידום ותק של שנתיים, ואילו זו שהלכה למרגליות לא היתה זכאית לכך. מי שגר בקרית-שמונה ועובד במשגם-עם או במטולה איננו נהנה מקידום ותק. לעניות דעתי, העניין טעון שינוי. נאמר לנו שזו תוצאה של החלטת ועדת השרים, שהתייחסה לקרית-שמונה ולא לישובים שבסביבה. זהו אחד התמריצים שלא קיים בעיירות פיתוח אחרות. הוא קיים באילת. דומני שלקראת שנת הלימודים הבאה מדובר על קידום ותק של ארבע שנים. קידום ותק פירושו תוספת שכר. (פ. גרופר: למת זה מחייב את המורה?) שאר התמריצים מחייבים אותו לשהות במקום פרק זמן מסוים.

ל. דיציאן: המורה זכאי לקידום ותק מייד עם בואו. כמה זמן הוא חייב ללמד שם?

א. בר-חמא: מורה הבא ללמד בקרית-שמונה מקבל משכורת בהתאם לוותק שלו במקצוע בתוספת שתי שנות ותק. הוא זכאי לכך כל עוד הוא יושב במקום.

באשר לשאר התמריצים, אם הוא רוצה לרכוש דירה והוא מורה ואשתו איננה מורה - הוא מקבל 8,000 לירות הלוואה עומדת ממשרד החינוך ועוד 7000 לירות ממשרד השיכון. אם גם אשתו של המורה היא מורה - הם זכאים להלוואה עומדת של 12,000 לירות ממשרד החינוך. זה לחקופה מינימלית של חמש שנים. באותה תקופה משלם משרד החינוך עבור המורה את חלקו לקרן ההשתלמות המזכה אותו לצאת אחרי שש שנים להשתלמות של שנה תוך קבלת 80% מהמשכורת. בכל מקום המורה הוא המשלם את חלקו לקרן ואילו בקרית-שמונה התשלומים חלים על משרד החינוך. אם המורה הוא רווק, הוא מקבל דיור בדירות של הסתדרות המורים. לפי מיטב ידיעתי, הסתדרות המורים איננה גובה מהמורים שכר דירה, ואם היא גובה הרי זה סכום זעום. במקומות אחרים גובים מהמורה 25-50 לירות לחדש שכר דירה. במקומות אחרים התנאים הם ששלושה מורים או מורות גרים בדירה בת 2 חדרים. בקרית-שמונה כל מורה זכאי לחדר משלו. והיה אם המורה נשוי ואיננו רוצה לרכוש דירה, משרד החינוך משתתף באחוז גבוה משכר הדירה שהמורה משלם.

הסיכום של מערכת התמריצים לזוג מורים ההולך לעבוד בקרית-שמונה מתבטא בשלוש משכורות עבור שתי משורות. ההטבות והתמריצים שמקבל מורה בשל העובדה שהוא עובד בקרית-שמונה מגיעים לפי הערכת, יחד עם הפטור ממס הכנסה, כמעט למחצית משכורת.

כדי למשוך מורה לקרית-שמונה - ולא דווקא לקרית-

שמונה - צריך להבטיח לו דיור אשר יקסום לאשתו. הדירה צריכה להיות גדולה, היא צריכה להיות באזור מסוים ולא בכל מקום ששם יש דירה ריקה. על כך אין לנו עדיין תשובה מלאה. יחכך שאם ישריינו דירות למורים במספר בלוקים זה יעצה על הציפיות של המורים בעלי המשפחה הבאים ממרכז הארץ. בפגישה עם ספיר דובר על מספר יחידות דיור שתיבנינה בקרית-שמונה בשטח מוגדל, ושחעמדה בין היתר לרשות עובדי החינוך. דובר על דירות שתירכשנה על-ידי העירייה בכספים שמשרד החינוך יעמיד לרשותה, דירות המיועדות לשיכון מורים. לפי מיטב ידיעתי, הדירות הנרכשות אינן בסטנדרט גבוה, ואילו הדירות המתאימות עדיין אינן נבנות או שהן בשלבים ראשוניים של בניה.

התמריץ הכספי עדיין איננו מניע את המורה לבוא לקריית-שמונה. יתכן שאם קריית-שמונה היכלל בתכנית של 'בנה-ביתך' ויוקצה במסגרת התכנית שטח מחאים למורים, זה עשוי אולי למשוך מספר נוסף של משפחות מורים לקריה. בתכנון צריך להקצות משבצת לכוחות הוראה ולעובדים מבוקשים בערי הפיתוח.

כל מה שאמרתי על כח אדם נוגע לגננות ולמורים בחינוך היסודי המופנים על-ידי לשכת מחוז הצפון של משרד החינוך. כל אחד מהמורים האלה איננו יכול להתקבל לעבודה בקריית-שמונה אלא אם כן הוא נשלח על-ידי משרד החינוך אל מנהל בית-הספר, מה שאין כן בחינוך העל-יסודי. החינוך העל-יסודי בארץ מהווה שוק פתוח שיש בו תחרות. כדי להניע מורה אקדמאי במקצוע חיוני לבוא לקריית-שמונה, מערכת התמריצים שאני מדבר עליה עדיין איננה מספקת. קריית-שמונה הוסיפה לכוחות ההוראה עוד תמריצים בחלקם כספיים ובחלקם אחרים. מורה רוצה לעבוד עם ציוד טוב וחדיש כדי להכשיר את תלמידיו לצרכי המשק בשנת 1980. משרד החינוך משתדל לספק את הדרישות של בתי הספר התיכוניים בקריית-שמונה הן בתחום של אביזרי לימוד להוראה עיונית והן בתחום האביזרים לפעולה מקצועית. דומני שקריית-שמונה היתה צריכה לקבל יותר. המאמץ נעשה, אבל יש מגבלות כספיות שכולנו מכירים אותן, מה גם שהבעיה איננה מיוחדת לקריית-שמונה והיא קיימת גם בבית-שאן או בערי הפיתוח בדרום הארץ. יש מקום לחשוב על הנושא של ציוד חדש לבית-הספר, בעיקר בתחום המקצועי, באחד הגורמים היכולים למשוך מורים מקצועיים טובים לקריית-שמונה. אם הבטחנו למורה את האפשרות לצאת להשתלמות אחרי 6-7 שנים, עלינו גם לחת חשובה להשתלמות רצופה במשך השנה באזור כדי לא לאלץ את המורה לנדוד ולחפש אחר ההשתלמות. אנו נעזרים במכללה בתל-חי. התקציב של המכללה הוא מוגבל. אם אפשר היה למצוא לה מקורות כספיים נוספים, היה זה טוב ומועיל. אנו נעזרים בתקציבים של המחוז. המוקד של העשייה של המחוז הוא החינוך היסודי, כי החינוך העל-יסודי דורש טיפול אחר. עדיין לא מצאנו נוסחה שתקנה למורה את ההרגשה שהתורה באה אליו.

יש בעיה כללית הנוגעת לכל כוחות ההוראה בקריית-שמונה, שאיננה מוצאת את ביטויה במערכת התמריצים הקיימת. היא יותר קשורה לנוף הכלכלי של מדינת ישראל ומהווה חלק בלתי-נפרד מתנאי העבודה ויכולת העבודה של האדם - ואני מתכוון לניידות של העובד, ובמלים אחרות: החזקת רכב של המורה, המנהל והמדריך. כדי ליצור קשר עם גורמים מחוץ לקריית-שמונה חייבים עובדי ההוראה לנוע. במקרים מסוימים העמידה קריית-שמונה לרשות רכז החינוך ומנהל בית-הספר מכסה של קילומטרים. אין הקומץ משביע את הארי, ואין בכך משום פתרון עקרוני לבעיה. מורה מקריית-שמונה הרוצה לנסוע למקום אחר מוגבל בלוח הזמנים של התחבורה הציבורית. עובדה היא שיש לו רכב פרטי, ואנו בונים על כך שהוא משתמש ברכבו. לא נמצאה תשובה המאפשרת ללכת לקראת מורה בקריית-שמונה בנושא של ניידות בעזרת רכב פרטי. אני חושב שהנושא טעון בדיקה. בשנת 1975 יש מספר אביזרים שהם חיוניים ושהתמורה שלהם לעבודה איננה יכולה להימדד רק בהשקעה כספית. כדי להתקשר בטלפון מנצרת-עלית לקריית-שמונה צריך לחייג במשך שלוש שעות. יותר נוח לנסוע מאשר לשבת ולחייג. בתנאים אלה שוב עולה הבעיה של הניידות. דעתי האישית שצריך למצוא לכך פתרון. אם אנו רוצים למשוך לקריה מורה בעל משפחה ממרכז הארץ, עלינו לאפשר לו ולמשפחתו להגיע לפחות אחת לשבוע או שבועיים למרכז. הרכב מהווה מכשיר שבעזרתו לא שורפים את הגשרים עם המרכז ולא עוברים משבר חברתי. יש לכך חשיבות רבה כדי להניע את המורה להישאר בקריית-שמונה.

מה אתה מציע בנושא זה?

ז. אמיר:

א. בר-חמא:

אין לי הצעה. הנושא מחייב בדיקה. אני מעלה את העניין באופן עקרוני. קיבלנו מספר לא מבוטל של פניות לגבי האפשרות להיכלל במערכת החינוך העל-יסודי. אחת השאלות היא: מה תהיה ההשתתפות בהחזקת רכב? אני מוכרח לומר שיש מורים שאם אתה נותן להם הבטחה להשתתף בהוצאות הרכב - אתה מושך אותם לצפון, ואם לא - אתה עלול להפסיד אותם. אינך מעודד אדם להישאר בקריית-שמונה אם אינך מאפשר לו קשר עם החברה והמשפחה שהוא קשור אליהן.

מהו אחוז המורים הבלתי-מוסמכים שעדיין מלמדים בקריית-שמונה?

י. שריד:

מהו אחוז האקדמאים בקרב המורים המלמדים בקריה? אמנם מורה בבית-הספר היסודי איננו חייב להיות אקדמאי, אבל בכל-זאת התופעה של מורה אקדמאי גם בבית-הספר היסודי היא תופעה יותר ויותר רווחת בארץ. האם יש כתופעה הזו גם בקריית-שמונה?

מהו אחוז בני קריית-שמונה הנמצאים בצר עכשיו במערכת החינוך במקום ומשמשים בה כמורים? אני מתכוון לבני קריית-שמונה שיצאו ללמוד וחזרו לשמש כמורים.

אולי תוכל לומר מהם המאפיינים העיקריים של מנהל בית-ספר בקריית-שמונה?

פ. גרופר: כמה מורים ומורות יש בסך-הכל בקריית-שמונה?

כמה בני קריית-שמונה משמשים בהוראה מחוץ לקריית-שמונה?

א. בר-חמא: תוך מספר ימים אוכל להמציא לחברי הוועדה מספרים מדוייקים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: ביום ד' הבא נקיים ישיבה בקריית-שמונה.

א. בר-חמא: יש מורה הבא אלי ואומר: אני בן קריית-שמונה ואינני רוצה ללמד שם. לא נאכל לכפות עליו ללכת לקריה, ולא נכפה. אנו מרגישים מה הוא חש. יש הסבורים שאין נביא בעירו. במשך שלוש השנים האחרונות מאז אני מנהל המחוז, המדיניות שלי היא להפנות מורים קודם-כל לקריית-שמונה. בגלל זה לא מעטים מבני קריית-שמונה עובדים בקריה. שלטונות הצבא התנגדו שבנות הישוב המגוייסות תעבדנה באותו ישוב. היום הצבא נאות לשלוח את המגוייסות למקומות מגוריהן. זה מקל עלינו, זה מאפשר להחזיר את הבנות לעבודה בקריית-שמונה ולא להחזיק אותן בחצור או בצפת. לא הייתי נאחז בכך אלמלי ההערה שניתן ללמוד ממנה, אם כי אני מוכן לבדוק את הענין מבחינה סטטיסטית.

המאפייין העיקרי של המנהלים שרובם גדלו או הלכו לכל אורך הדרך עם בית-הספר. מאז הרבה השתנה במערכת. השתדלנו לשפר את רמת המנהלים במסגרת של השתלמויות, כולל לימודים בבית-הספר לעובדי הוראה בכירים בירושלים. הייתי רוצה לראות רמה יותר גבוהה של מנהלים בקריית-שמונה. לעקור מנהל קבוע ממקום העבודה איננו מן הדברים הקלים. אנו יודעים שלא פעם זה עלול להביא לסערות ציבוריות. מדובר במנהלים שגרו בקריית-שמונה עוד בתקופת הפחונים. לא הייתי אומר שאני שבע-רצון מהרמה. לצערן אינני רואה אפשרות לבצע בענין זה שינויים מהותיים. אבל אנו ערים לענין ומשתדלים עד כמה שאפשר לכוון לבית-הספר כוחות הוראה וחינוך שיענו גם על הדברים החסרים למנהלים.

במערכת החינוך היסודית כמעט ואין אקדמאים. מה מספר האקדמאים במערכת החינוך העל-יסודית - זאת אבדוק.

עד יום ד' אשתדל לרכז פרטים על מספר המורים

הבלתי-מוסמכים.

פ. גרופר: כן אני מבקש לקבל נתונים על המספר הכולל של המורים והמורות בקריית-שמונה.

י. שריד: אני רוצה להביע צער על כך שמשרד החינוך לא ראה לנכון לשלוח את המנהל הכללי של המשרד לישיבה. אני מכיר אישית את מר בר-חמא. קריית-שמונה ומחוז הצפון לא יכלו לקוות למפקח מחוז יותר טוב ממנו. אינני אומר זאת מן השפה ולחוץ. אני מתכוון לכך בכנות. אבל מר בר-חמא מעורב בענינים, הוא כאילו באותו צד של המתרס. אני יודע איזה מאמצים אדירים הוא משקיע כדי להיטיב את התנאים, לא תמיד הוא מצליח בכך. לכן הייתי שמח לו נכה כאן מנכ"ל המשרד.

י. שריד:

אמרתי במבוא להצעתה של-פי השערת ענין החינוך הוא המרכזי והקרדינלי ביותר בסולם העדיפויות. אני אישית מאמין שעיקר העזיבות, בעיקר העזיבות של משפחות מבוססות, נובעות מן העובדה שהאנשים בקריית שמונה, בצדק או שלא בצדק - ואני סבור שבצדק - סבורים שרמת הלימודים והחינוך איננה משביעת רצון. בענין זה אני אולי חלוק עם מר בר-חמא. אני חושב שרמת החינוך איננה טובה. יש כמובן מורים טובים. כל הכללה עושה עוול חמור לאנשים שונים. אבל כאשר אתה מסתכל על התמונה הכללית, הרמה רחוקה מלהשביע רצון. כל עוד לא יחול שינוי ברמה של מערכת החינוך, אין סיכוי לבלום את גל העזיבות. אני חושב שזהו הדבר העיקרי. אנשים מוכנים לעשות ויתורים על חשבונם, אבל הם אינם מוכנים לעשות ויתורים על-חשבון ילדיהם.

בקריית-שמונה יש עדיין צווארי-בקבוק שאנו עדיין רחוקים מלפרוץ אותם. כל שנחון גילאים בבית-ספר תיכון מונה 400-450 ילד. בבית-ספר תיכון לומדים מועמדים לתעודות-בגרות בכיתה השמינית כ-28 ילדים, מתוכם כ-50% מקבלים תעודת בגרות. עשו את החשבון מה פירוש הדבר 14 ילד מתוך 400 - זה $3\frac{1}{2}\%$. זהו מצב בלתי-נסבל. נכון שיש בית-ספר תיכון ממלכתי-דתי. שם המצב יותר גרוע.

א. בר-חמא: התמונה היא מציאותית ועגומה. אבל צריך לזכור שלא מעט תלמידים טובים, המסוגלים לעמוד בבחינות בגרות, עוזבים את קריית-שמונה עם גמר בית-הספר היסודי ולומדים במסגרת פנימיה. אבל חבר-הכנסת שריד צודק בניתוח שלו.

י. שריד: זה משנה במשהו את המצב, אבל התמונה כמות שהיא מראה ש- $3\frac{1}{2}\%$ מגיעים לתעודות בגרות. אני מלמד בבית-ספר תיכון, אני מכיר את התלמידים, זהו חומר מצויין, אבל ניתן לראות שהם חסרי בסיס ללימודים מבחינת הרקע וההשכלה.

מישהו יכול להניח שכיוון שהמצב הוא כזה במישור הלימודים העיוניים, הרי במישור המקצועי הרמה גבוהה פי כמה. המצב בחינוך המקצועי הוא יותר גרוע. הקמנו את בית-הספר המקיף. על-פי ההתרשמות שלי המוגבלת אני מתרשם שיש פה שעטנז בלתי-חיובי. המגמות המקצועיות שם נופלות מכל בחינה אפשרית מהרמה של בית-ספר מקצועי ראוי לשמו. התלמידים הלומדים בבית-הספר המקיף אינם מקבלים את ההכשרה שמקבל ילד הלומד בבית-ספר מקצועי טוב. בכל הגליל המזרחי אין בית-ספר מקצועי מתקבל על הדעת. יש בית-ספר עמל בצפת. (א. בר-חמא: בני הקיבוצים לומדים בכפר-בלום.) החינוך המקצועי בקריית-שמונה הוא לקוי.

אינני יודע איזה חשבון אתה עשית לגבי מערכת התמריצים. החשבון שלי הוא שונה. זוג ששניהם מורים זה דבר נדיר. נדבר על זוג שאחד מהם הוא מורה. על-פי החשבון שלי התמריץ מגיע ל-250 לירות נטו. הפטור ממס הכנסה - 150 לירות; קידום שנתי וחץ - 70 לירות, וכל השאר - 30 לירות. (פ. גרופר: ושכר-הדירה?) אגיע לזה. משרד השיכון נותן לכל אדם המגיע לקריית-שמונה הלוואה עומדת של 25 אלף לירות.

א. בר-חמא: משרד החינוך נותן הלוואה עומדת של 8000 לירות, זה 1600 לירות לשנה.

י. שריד: כל הנושא של רכישת דירה הוא ענין מפורק. אינני מביא זאת בחשבון התמריצים. אתה רוצה שהמורה יחליט את כל ההחלטות הקשות בעת ובעונה אחת. עצם ההחלטה לעקור ממרכז הארץ לקריית-שמונה לא מספיקה. בכך לא די, אתה רוצה להערים עליו החלטה נוספת, שהוא תיכף יחליט לרכוש דירה. הוא עוד לא מכיר את המקום, הוא רוצה לראות אם הוא יתאקלם או יתערה. אתה אומר לז: עליך לשבת כאן חמש שנים לפחות. אדם רוצה להרגיש עצמו חפשי, הוא לא רוצה להתחייב. אתה דורש ממנו התחייבות כזו עבור 8000 לירות. איזו דיספרופורציה יש כאן בין ההכרעות הקשות לבין התגמול. במקרים כאלה מוטב לא להעניק את התמריץ הזה. העדות הטובה ביותר היא עדותם של פורים המוכנים לבוא לקריית-שמונה

י. שריד:

והם באים לשוחח אתי. הם שואלים: מה נוחנים למורה? אני רואה את פניהם לאחר דברי ההסבר. מר בר-חמא אמר שמורה הבא לקרית-שמונה מתחייב לגבי דברים מסוימים בעלות שהיא לאין שיעור יותר גבוהה מאשר במרכז הארץ. נסכים שהתמריצים במקרה הטוב ביותר מאזנים את ההוצאות הנוספות שיש למורה המגיע לכאן. יש מורים שכלל לא עושים שימוש בהלוואה עומדת של 8000 לירות.

אנו רוצים למשוך מורים טובים ומבוססים. מורה טוב ומבוסס במרכז הארץ נותן שיעורים פרטיים. בקרית-שמונה הוא איננו נותן שיעורים כאלה. כל זה איננו בנמצא כאן. שיעור פרטי אחד בשבוע מכסה את כל התמריץ. בגלל תמריץ כזה הוא צריך לקבל החלטה כה גורלית? אפשר להעלות טענה שאולי תמריצים אינם מביאים אנשים. אבל אם אנו הולכים בדרך של תמריצים, הבה נתן תמריץ ראוי לשמו שאפשר לראות אותו בעין, שאיננו ניתן לפרשנות ונראה אם זה מצליח. הבה נכפיל את משכורתו של המורה. (א. בר-חמא: אני מסכים.) מורה המגיע לקרית-שמונה איננו מקבל אגורה נוספת, כי הוצאותיו הן יותר גדולות.

פ. גרופר: נסיעה אחת במכוניתו למרכז הארץ מכסה את כל התמריצים.

מ. גז: האם המושג של דירה בשכירות איננו קיים?

י. שריד: אם נבדוק את התמריצים בזכוכית-מגדלת אולי נגלה משהו. חשוב שיראו את הדברים בעין. הם צריכים לראות שזה משנה שינוי משמעותי את תנאי החיים. אגלה לכם שגם הפטור ממס הכנסה לא קיים כמעט. בתנאים אלה לא נביא מורות לקרית-שמונה. נקעה נפשי לשמוע על תמריצים לערי פיתוח, הם לא בנמצא. אני מציע לבטל אותם. יש אנשים הבאים מתוך דחף פנימי. תמריץ כזה מעליב אותם. עלינו להמליץ על תמריץ לאין שיעור יותר מסיבבי זה הניתן עכשיו.

א. בר-חמא: אתה צודק בניתוח שלך לגבי מורים ותיקים ומושרשים ביישובים במרכז הארץ. אינני מתעלם מהדחף אשר מעלה אותם לקרית-שמונה. אבל אם אנו מתכוונים לבנות בקרית-שמונה צוות של עובדי חינוך המורכב מאנשים בשנות עבודתם הראשונות, המצב הוא שונה. עדיין אין עומדים בתור לשיעורים פרטיים אצל אנשים אלה. עבור זוג צעיר יש לתמריץ ערך. תמריץ כזה לא קיים בחצור וגם לא בבית-שאן בהיקף מלא.

אם נכונה הידיעה שהתפרסמה אתמול ב"מעריב" על התנאים לקבלת דירה בקרית-שמונה, הרי מערכת התמריצים מצטמצמת. מורה שירצה לרכוש דירה בתנאים אלה ויאלץ לשלם 500 לירות לחדש בשלוש השנים הראשונות ואחר-כך להגדיל את התשלומים עד לסכום של 1500 לירות לחדש - לא יבוא לקרית-שמונה.

פ. גרופר: שמענו את הסקירה של מר בר-חמא. יש לחברי ועדה המכירים את העניינים מקרוב. בהיותי ראש מועצה חייתי את הבעיות האלה. אין לי הרבה מה להוסיף על הדברים שאמר חבר-הכנסת שריד. אני מבין שיש קשיים להביא כוחות הוראה לקרית-שמונה ולכן מערכת החינוך במקום איננה על רמה נאותה. אני חושב שזו בושה לעם כולו, שדווקא חוגים אלה בעלי רמה אינם מקדישים מחשבה לבעיה של אזורי הספר. בתקופת המנדט מוליים בעלי שיעור קומה הגיעו ליישובים הקטנים והייעוד שלהם היה ללמד את ילדי המקום. אני מכיר עשרות מורים כאלה שהקדישו את כל זמנם ומרצם לחינוך הילדים. היום אנו חיים באווירה חמרנית, ועבור כל מעשה שאדם עושה הוא דורש פיצוי כספי. לכן אם לא נעלה על דרך של מתן תמריצים מתאימים, אינני מאמין שנשנה את המצב.

אנו רוצים להעלות את רמת החינוך בקרית-שמונה ובכלל בעיירות הפיתוח. לשם כך דרושים כוחות הוראה מעולים. כדי למשוך

מורים עלינו לפתח מערכת תמריצים שתבטא בתלוש המשכורת. כאשר רצינו להחזיק 700 עובדים באבו-רודס, שילמנו להם משכורות גבוהות. אם לא היינו משלמים להם 7,000-8,000 לירות לחדש הם לא היו יושבים שם. החזקת אבו-רודס עולה לנו הון עתק. ילדי קרית-שמונה הם העתיד של המדינה. אנו צריכים להקנות להם ערכי חינוך ותרבות, ואם זה כרוך בהוצאה גדולה - נשלם אותה. אין לנו ברירה. עלינו לשלוח לשם מורים גם אם צריך לשלם להם משכורת כפולה ומשולשת.

אינני רוצה להיכנס עכשיו לבעיות של מבנים לבתי-ספר, מפעל ההזנה לתלמידים, העסקת מדריכים מקצועיים וכדומה. מטרת הדיונים שלנו היא להגיע לתכלית. אני מציע שבמסגרות נמליץ המלצות דרסטיות. זה לא עניין של משרד החינוך, הוא איננו יכול לקבל החלטות כאלה. הממשלה היא אשר צריכה להחליט אם היא רוצה לקיים שירותי חינוך במקומות כמו קרית-שמונה. זה חל לא רק על קרית-שמונה, אבל אם נתחיל בקרית-שמונה היא תשמש מדגם לשאר הישובים. במסגרת הוועדה אביע את דעתי. אני חושב שהפתרון הוא מתן תמריץ מתאים שיבוא לידי ביטוי בתלוש המשכורת, גם אם זה כרוך בתשלום משכורת כפולה.

ז. אמיר:

האמת היא שבכל הישיבות ונכל הפורומים אנו חוזרים על אותם נימוקים. אנו מבטאים את כאבם של אזורי הפיתוח וידנו לא מסוגלת להושיעם. היום אני מצטרף לדבריו של חבר-הכנסת שריד, במיוחד על כך שהמנהל הכללי של משרד החינוך לא הופיע לישיבה. לדעתי, עלינו להביא את הדברים האלה לידיעתו של מנכ"ל המשרד. אנו דנים בנושא כה חמור ורציני, מדוע הוא לא ראה לנכון לבוא לישיבה או לפחות לדאוג לכך שסגנו יהיה נוכח כאן? אני שמח שהמפקח בר-חמא שומע את הדברים, אבל אינני יודע הוא מופקד על המדיניות. (א. בר-חמא: בעקרון גם המנכ"ל היה מסכים לכך.) אם משרד החינוך היה ממליץ ועומד על ביצוע ההמלצה שלו בצורה איתנה, אפשר היה להזיז דברים.

אני רוצה לקבוע שמדיניות פיזור האוכלוסיה פשטה את הרגל לחלוטין. טוב שנדע את האמת. למדיניות זו אין אחיזה במציאות. מי שיושב במרכז - ממשיך לשבת שם; מי שחי בצפון או בדרום ממשיך לשבת שם או מפני שהוא אוהב את מקום מגוריו או שאין לו ברירה אחרת, וכאשר יש לו ברירה - הוא נודד למרכז. זוהי המציאות. בדימונה יש לנו חקן לפסיכולוג במשרה מלאה, ואינני מצליח למצוא פסיכולוג שיסכים לעבור לדימונה. הפסיכולוג האחד שהיה מוכן לכך, הציג דרישות לדיור שלא היינו מסוגלים לעמוד בהן. זוהי הבעיה העיקרית והיסודית, ואם לא נמצא לה פתרון נדע שבאזורי הפיתוח המרוחקים מהמרכז אנו מגדלים דור שיוכל למלא רק תפקידים פשוטים ביותר מעשיה כי לא השכלנו לתת לו חינוך עיוני ומקצועי ברמה מתאימה. היות ואנו יהודים, ברור שלא נוכל להשלים בשום פנים ואופן עם הגזירה הזו. אנו חייבים לכן להציע הצעות שיש בכוחן לשנות את פני המציאות הזו, ואם לא יקבלו אותן - צריך להרעיש עולמות. קרית-שמונה, אילת ודימונה יכולות להתארגן כדי לפעול יחד ובאופן מתואם. אם נרעיש עולמות - יימצא הפתרון; ישיבה בשקט לא תזיז דברים. אני למוד נסיון ויודע איך ניתן להזיז דברים.

אינני רוצה להיכנס עכשיו לבעיות שהועלו בפנינו. אני רוצה לשמוע מהי היוזמה שאתם נוקטים בקרית-שמונה בנושא ההשתלמות וההכשרה של המורים והמדריכים. האם יש במקום מרכזיה פדגוגית מתאימה ואיבט מסתפקים במרכזיות הפדגוגיות הנמצאות בירושלים ובחל-אביב? מה אנו צריכים לעשות כדי לקדם תמריצים שיהיה בכוחם להניע אנשים להשתקע באזורי פיתוח? במציאות בה אנו חיים אינני מאמין בחלוציות. לא רוח חלוצית היא שתביא את האנשים לאזורים אלה אלא הטבות חמריות.

עלינו לומר כמה דברים יסודיים. ראשית, תמריצים הניתנים לבעלי מקצועות חיוניים הבאים לאזורי פיתוח צריכים לחול גם על בעלי המקצוע שכבר גרים במקום. התמריצים למורים צריכים לחול על כוחות ההוראה הנחשבים כתושבי המקום.

מערכת התמריצים חלה על בן המקום וגם על מורה ותיק במקום, במידה והוא מבקש זאת. כתוצאה מלחץ הוחלט להחיל זאת מהשנה.

א. בר-חמא:

י. שריד:

עם ישראל היושב במרכז הארץ צריך לדעת שעליו לשלם כדי שכוחות מעולים יזרמו לצפון ולדרום. צריך לחת מענק לדיור בסכום של 50-60 אלף לירות ולא להסתפק במענק של 30 אלף לירות המכסה את ההפרש בין מחיר הדירה במרכז הארץ לבין מחירה בעיר פיתוח.

ז. אמיר:

תושב אזור פיתוח המרוחק גיאוגרפית ממרכז הארץ זכאי לקבל 500-700 שיחות טלפון חינם. (י. שריד: כל שיחה כרוכה בשלוש טעויות.) על-חשבון זה אפשר להעלות את מחיר שיחות הטלפון המקומיות במרכז הארץ.

בנושא הרכב - אינני מאמין בתשלום ההוצאות להחזקת רכב, אין בכך תמריץ של ממש. לדעתי צריך לעשות פעולה אחת שהיא מקובלת בהרבה מקומות בעולם. תושב צרפת שיצא לעבודה בטהרה קיבל שכר של שנה עבור עבודה של ששה חדשים עם-משכורת גדולה פי 5 מזו שקיבל חברו שנשאר בצרפת, וכל הוצאות הקיום שלו היו על-חשבון המדינה. זוהי חלוציות אובייקטיבית שניתן לבצע אותה ולא חלוציות מופשטת. לא נוכל לחזור למצב שהיה כאן בשנות השלושים.

את תושבי עיירות הפיתוח יש לשחרר ממש קניה עבור רכב פרטי. המדינה יכולה לשאת בכך. כדי לכסות את ההפסד שצפוי אולי למדינה אפשר להגדיל את מס הקניה המוטל על האזרחים הגרים במרכז הארץ.

כדי לשכנע כוחות הוראה לעבור לאזורי פיתוח יש להבטיח חינוך גבוה על-חשבון המדינה לבני התושבים האלה. (מ. גז: בתנאי שבתום הלימודים הם יחזרו למקומות מגוריהם.)

זה קיים לגבי אלה ההולכים ללמוד בסמינר למורים. א. בר-חמא:

לבעלי הכנסה נמוכה צריכה המדינה לסייע על-ידי השתתפות בהוצאות השהיה במעונות. סטודנטים או במגורים אחרים. ז. אמיר:

בדרכים אלה נשכנע אנשים לעבור לאזורי פיתוח ולהשתקע בהם.

היום מתנהל ויכוח בנושא של ניידות עובדים. כל זה לא יבוצע בשל חוק הקביעות המאלץ אדם להישאר במקום העבודה כדי לממש את זכויותיו. גם בענין זה צריך לחול שינוי.

לתמריץ של שחרור ממש אין ערך רב גם היום והוא יאבד את ערכו כאשר תופעלנה ההמלצות של ועדת בן-שחר. כאן צריך לדבר על זיכוי של 5 נקודות, שפירושו פחות 500 לירות מס הכנסה. זהו תמריץ חיובי ולא חשלום משכורת כפולה ומכופלת.

בדרך זו ניתן להגשים תכנית נועזת למשיכת כוחות הוראה לאזורי פיתוח.

יש נושא נוסף חשוב ביותר הקשור בחיי התרבות בעיירה. מדוע התיאטרונים הגדולים, המוזיקים על-ידי המדינה ומקבלים תקציבים נכבדים, לא יאמצו עיירות כמו קרית-שמונה, שלומי או חצור, ויביאו אליהן לפחות אחת לחודש? הוא הדין לגבי האופרה הישראלית.

אנו צריכים להציע הצעות שלא תישארנה בגדר המלצות על הנייר, אלא שתחייבנה את הממשלה לפעול ברוח ההצעות האלה. לאחר שנכשלנו במדיניות של פיזור האוכלוסייה, הבה ננקוט בצעדי נמרצים שיש בכוחם לבצע את פיזור האוכלוסייה הלכה למעשה.

א. שטרק: היו לעבר, יש כיום ותהינה דירות בשכירות למורים ולבעלי מקצועות אחרים בשכירות של 250 לירות לחדש. אלה דירות בשטח של 80 מ"ר. למורה המבקש לגור בדירה שכורה מוצעת דירה, מאפשרים לו להתאקלם במקום ואחר-כך לרכוש את הדירה בתנאים טובים יחסית. מדובר בדירות טובות ובמחירים סבירים.
(א. בר-חמא: אתה מתכוון לדירות האופציה.) לפי התכנית של שר השיכון נבנות דירות בשכירות שעבורן משלמים שכר דירה של 0.25% ממחיר הדירה, למעט ההלוואה העומדת.

ז. אמיר: זה קיים בכל אזורי הפיתוח?

א. שטרק: ב-7 עיירות הפיתוח המועדפות. גם עבור פסיכולוג אפשר להשיג דירה בשכירות.

כל התמריצים חלים גם על חושבים מקומיים.
סך-הכל התמריצים מהווים לפחות 50% ממשכורת נטו של עובד.

בכל כלי התקשורת מנסים להסביר מדוע לא כדאי ללכת לקרית-שמונה.

י. שריד: כנציג משרד העבודה עליך להתרכז בדברייך בפעולות שעושה משרדך למען קרית-שמונה.

א. שטרק: לפני שבעה חדשים היו אנשים שרצו ללכת לקרית-שמונה. לא עמדנו במשימה הזו. לפי הערכתי לא ניתן לקבוע תנאים מיוחדים לקרית-שמונה בלבד. קיימות גם עיירות כמו מעלות, שלומי או מצפה-רמון. לא הצלחנו לפי הערכתי בדבר אחד - לעשות הבחנה ניכרת בין ערי פיתוח חזקות לבין ערי פיתוח הטעונות טיפוח.

א. אלוני: בר-חמא הוא חושב קרית-שמונה והוא חי את בעיות הקריה. הוא עושה מעל ומעבר למה שניתן, אבל זה מה שהוא יכול לעשות. לצערי, הוא רק מפקח מחוז ואין לו מספיק סמכויות.

עשינו מדגם של עשר משפחות שעזבו את קרית-שמונה. מתוכן ארבע משפחות עזבו בגלל בעיית החינוך. נושא החינוך הוא בראש הדאגות של התושבים. רק אחרינו באות בעיות הדיור והבטחון. 600 ילדים נולדים כל שנה. לכיתה א' נרשמים 400 ילדים. מהצבא חוזרים רק 100. בדרך עוזבות המשפחות עם הילדים.

י. שריד: כאשר הורים שומעים שרק 3% מכלל ילדי קרית-שמונה מגיעים לתעודת בגרות, הם רוצים להגדיל את הסיכויים של הילדים להגיע לכך.

א. אלוני: השנה נעשה רבות בשטח החינוך והוזרמו גם אמצעים. אין להתעלם מכך. אנשים רבים אומרים: נגור בקרית-שמונה עד שהילדים יגיעו לגיל 6 וילכו לבית-הספר. את ילדי לא אחנך בקרית-שמונה - זוהי אמירה הנשמעת מפי משפחות של עוזבים. הפגישה הראשונה היא עם מנהל בית-הספר. אחר-כך נתקלים בתופעה של חילופי מורות. בני עבר שבע מורות בשנה אחת. (א. בר-חמא: זה לא מלמד על הכלל.) יש תחלופה של מורים, בעיקר בקרב החיילות. התוצאה היא שלפחות שליש של המשפחות עוזבות. הבעיה המרכזית היא החינוך. בעיית הבטחון היא במקום שלישי. יש כאלה שמצבם הכלכלי משתפר והם עוזבים; אבל רוב המשפחות שעוזבות דואגות לחינוך הילדים.

בבית-הספר התיכון יש זעקה על רמת הלימודים הנמוכה בבית-הספר היסודי. קיבלנו כמה מורים מהחוף לבית-הספר התיכון ובפיהם טענות קשות על בית-הספר היסודי. אנו מקבלים חומר ירוד מבית הספר היסודי - אומר פרופ' ורדימן הנמצא חמשה חדשים בקרית-שמונה. הוא מתכוון לעזור למורי בית-הספר היסודי להעלות את רמת הלימודים כדי שלבית-ספר תיכון יגיע חומר יותר טוב.

השנה פנינו בקריאה למורים לבוא לקרית-שמונה. העיריה השקיעה בכך מאמצים רבים. נרשמו כ-150 מורים, מהם קיבלנו 50. אלה שפוטרו או נכשלו נענו לקריאה.

- א. בר-חמא:** כל אחד מהפונים עבור ועדת מועמדים של משרד החינוך, ומשרד החינוך לא אישר רבים מהם. הסתדרות המורים שיתפה פעולה בכך?
- י. דרניצקי (יודין):** היא לא נקפה אצבע.
- י. שריד:** זו היתה פעולה של העיריה עם משרד החינוך. נחנו הבטחות שאני חושש שלא נעמוד בהן.
- א. אלוני:** אם לא יהיו תנאים מתקבלים על הדעת, המורים לא יבואו. דירה של 50 מ"ר לא פותרת את הבעיה. מורה שגר בעיר בדירה של 100 מ"ר איננו מוכן לרדת ברמת הדיור. אותו פרופסור עשה השוואה בין תלוש המשכורת שקיבל בירושלים לבין התלוש שקיבל בקרית-שמונה והחבר לו שבקרית-שמונה הוא משתכר פחות. הוא לא מקבל טלפון לדירה. אי-אפשר לדרוש ממנו להוריד את רמת-חיו. יש אנשים המוכנים ללכת. (ז'. אמיר: יחסית לאוכלוסיה של המדינה זהו מספר אפסי.) צריך להביא בחשבון שמצרכי המזון והירקות הם הרבה יקרים בקרית-שמונה. משרד המסחר והתעשייה טוען שאין לו על כך שליטה.
- בעיה המעסיקה אותי אלה הם מוסדות החינוך. יש אזורים שלמים בעיר ללא מוסדות. מתנהל ויכוח בין משרד השיכון לבין משרד החינוך. משרד השיכון דורש פרוגרמה, ועד שהפרוגרמה מגיעה - אין תקציב, וכך חוזר חלילה. בינתיים מקימים שכונה שלמה ללא גני ילדים ובית-ספר.
- א. בר-חמא:** פרוגרמה יש וגם תקציב. הקושי הוא מי תהום גבוהים.
- א. אלוני:** זה לא מדויק. אנו נשחקים בין שני המשרדים.
- ז'. אמיר:** אני מסכים שאחד איננו יודע מה עושה השני.
- א. אלוני:** משרד השיכון טוען: אין פרוגרמה. משרד החינוך אומר: יש מי תהום. צריך לבנות חדרי-בטחון לגני הילדים. העניין אושר על-ידי המשרד הראשי. בעת האישור ההוצאה לחדר בטחון היתה 17 אלף לירות. היום זה עולה 35 אלף לירות. כך מתנהלים העניינים. גם בעיריה יש תקלות, אבל האמת היא שאנו נופלים בין שני משרדים בנושא של מוסדות חינוך.
- א. בר-חמא:** אנו מחקצבים ומשרד השיכון בונה, ויש פרויקטסם שאתם לוקחים על עצמכם.
- א. אלוני:** בתנאים אלה המורים לא יגיעו. הבטחנו להם דיור חינם. הקמנו שתי קרנות של 2 מיליון לירות למטרה זו. אנו צריכים לעמוד בהחייבויות שלנו כלפי המורים, והסכומים האלה לא יספיקו. ללא דיור חינם, ללא תנאי שכר משופרים, ללא חמריצים - העניינים לא יזוזו. המורים טוענים: בעיר נחנו שיעורים פרטיים. בקרית-שמונה ההורים אינם מסוגלים לשלם עבור שיעורים פרטיים.
- מחוסר ברירה איננו מקבלים את ההנחיות של הממשלה. הודיעו לנו להעלות את מחירי ההזנה של התלמידים. לא העלינו את המחירים כדי שהתלמידים לא ינשרו. אנו נוטלים על עצמנו את האחריות לכך. אנו מקבלים הוראה להעלות את שכר הלימוד בגני הילדים. בינתיים לא העלינו. אמרנו למבקר המדינה דברים ברורים בנדון. אני רוצה שהדא יקרא אותנו לסדר.
- אינני חושב שיש לנו הכוח להזיז מנהלים. הפתרון הוא שליד המנהל יפעל סגן מנהל. אם רוצים להעלות את הרמה מוכרחים להכניס סגן, אפילו בכוח.
- א. אורן:** נשמעה כאן הטענה שהפרסומים והכחבות בעתונות ובכלי התקשורת האחרים מבריחים אנשים מקרית-שמונה. מה שמבריה אנשים אלה הם הפרסומים של המשרד על החזרי חוב יותר גדולים, על חשלומים יותר גבוהים לדירה. עבור דירה של 75 מ"ר שעלתה 55 אלף לירות הצענו הלוואה עומדת של 15 אלף לירות מטעם משרד השיכון והלוואה עומדת של 8000 לירות מטעם משרד החינוך. היום אותה דירה עולה 150 אלף לירות, ולא חלו כל שינויים בתנאים ובהטבות.

א. אורן:

הצענו שכר דירה של 50 לירות לחדש, היום הסכום הוא 250 לירות. זה לא תמריץ. זוהי הכבדה. אינני יודע על מה מבסס מר שטרק את הנתונים שהביא. אני בטוח שהדברים שאמר אינם מדויקים.

הבעיה נעוצה בחוסר הרגישות של משרד השיכון לבעיית השיכון למורים. זוג מורים המגיע לקרית-שמונה צריך לחכות בתור לדירה יחד עם כל הזוגות הצעירים. צריך להוציא את המורים מהמסגרת של תכנית הדיור לזוגות צעירים. קיימת גם בעיה של מורים רווקים המלמדים בבית-הספר התיכון. מורה רווק איננו מקבל דירה לעצמו אלא עם עוד 2-3 מורים. אי-אפשר לשכן שני מורים רווקים או שתי מורות רווקות בגיל 40-45 באותה דירה. אלה הם מורים טובים שאנו מעוניינים שישארו בקרית-שמונה. אשתקד העמידו לרשותנו דירות שבהן בוצע הרצח, לאחר שיפוץ מתאים. לא יכולנו לשכן בהן מורים כי לא כל אחד קיבל את האישור הפורמלי לכך. הם קיבלו את הדירות חודש או חדשיים לאחר פתיחת שנת הלימודים ובינתיים גרו בבתי-הארחה בסביבה על-חשבון העיריה.

כיום מחייבים את המורה למכור את דירתו במרכז הארץ ולשלם בינתיים שכירות של 250 לירות לחדש עבור דירה בשכונה לא יפה ולא מפותחת. הצעתנו היא כי בעת בניית שכונה חדשה יקצו 50-60 דירות למורים. היום אנו חיים מהיד לפה.

י. שרידן: פגשתי מורים שהגיעו לקרית-שמונה בתחילת שנת הלימודים. כמה ימים הם ישבו על המזוודות ולנו כל לילה בבית אחר.

א. אורן: גם כאשר יש דירות מוכנות יש בעיה של אישור פורמלי. אם המרכז להכוונה איננו מסוגל לטפל בעניין, שיעביר את הטיפול לגורם אחר. מרמת-גן אי-אפשר לטפל בבעיותיה של קרית-שמונה.

א. שטרק: הטיפול במורים הוא בידי משרד החינוך. כן גם הטיפול בדיור למורים.

א. בר-חמא: משרד החינוך מקבל את הדירות ממשרד השיכון. אנו נותנים למורה אישור, ועמידר צריכה לתת את הדירה. יש דירות שעמידר עדיין לא שיפצה. עובר זמן עד שהמורה גומר את הטיפול וחותם על הספסים. את התהליך הזה צריך לקצר ולרכז אותו ביד אחת. משרד החינוך נותן את הכסף, מקבל את הדירות, ואחר-כך המורה טוען שבדירה זו הוא איננו מוכן לגור.

מנהלת בית-ספר בנצרת-עלית עוזבת את המקום. את הדירה שלה היא לא מכרה. במשך ארבע שנים היא נודדת כל שנה מדירה לדירה. בנצרת-עלית לא מוכנים להשכיר דירה ליותר מאשר 10 חדשים. אם משרד השיכון היה מעמיד את הדירות לרשות המורים לתקופה של 4-5 שנים, ללא אופציה, ואחרי חמש שנים מבקש ממנו להחליט - היה בכך כדי להקל על המצב.

א. שטרק: למה ילך מורה לקרית-שמונה אם הוא זוכה לאותם תנאים בנצרת?

א. בר-חמא: צריך ללכת לקראתו של המורה בכל מקום שם הוא דרוש. אם אתה טוען שצריך לקבוע דיורג לפי סוגי ערי הפיתוח, אני מסכים. היום אין הגדרות כאלה.

א. שטרק: לפני מסמך הכולל נתונים על מספר הדירות וגודלן עם תאריכי גמר. אלה הן דירות למורים לשנת הלימודים החדשה. 12-20 דירות למורים. תאריך הגמר: יוני 1975.

י. שרידן: משרד השיכון איננו עומד בתאריכים אלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: את הסוגיה הזו יש לברר בנוכחות אנשי משרד השיכון.

א. אורן: בשנה שעברה שכרנו דירות מבעלים פרטיים על-חשבוני העיריה.

מ. יעקבי:

אני רוצה להתייחס לנושא החינוך בקריית-
שמונה מנקודת-ראות אחרת. אני סבור שממשלת
ישראל הזניחה למעשה את אזורי הפיתוח וביניהם את קריית-שמונה. היום
חבר-הכנסת שריד מבקר את הממשלה. את הטענות האלה השמענו לפני עשר שנים.
אני יודע שעד לפני שנתיים לימדו בקריית-שמונה עשרות
מורים ומורות בלתי-מוסמכים. לפני כן המצב היה יותר גרוע. מורים התחלפו
גם באמצע שנת הלימודים. על כך התרענו כל השנים. היום התנאים של העולים
הם שונים. כאשר הגעתי לארץ בסוף 1951 לא נשאלתי היכן אני רוצה לגור.
נשלחתי ישר לקריית שמונה. 85% מהאוכלוסייה בקריית-שמונה הם בני עדות המזרח.
את האוכלוסייה הזו הזניחו במשך שנים רבות. הטענה של חבר-הכנסת שריד
שרק 3% מהתלמידים מגיעים לחקודת בגרות איננה חדשה. כיצד יכול להיות
אחרת אם חסרים מורים מתאימים בבתי-הספר?

אני חושב שצריך להיות טיפול כולל באזורי
הפיתוח, כי רוב האוכלוסייה מורכבת מבני עדות המזרח שמגיע להם טיפול נאות
כמו במרכז הארץ. איננו רוצים להגיע להפגנות ושכיתות אלא לפעול בצורה
תרבותית ועניינית. מוסדות הממשלה חייבים לתת את הדעת לנושא, כי בנפשנו
הדבר. אינני נכנס לבעיה של החמריצים, אינני יודע, אינני יודע, אינני יודע. ברור
לי שממשלת ישראל צריכה לדאוג לכך שבקריית-שמונה/מוסדות חינוך מתאימים
שבהם ילמדו מורים ומחנכים טובים. היום כאשר מקימים מבנה לבית-ספר לא
דואגים למגרשי ספורט, וכאשר יש מגרשי ספורט אין אליהם כבישי גישה.
אנו רשאים לתבוע מהממשלה לדאוג לכך שילדינו יתחנכו כשם שמתחנכים ילדים
במרכז הארץ.

מ. גז:

אני חשה שיש כאן חוסר איזון. אנו שומעים
את אנשי המקום וחושבים שהם מגזימים בתיאור
המצב. נציגי המשרדים מביאים בפנינו נתונים סטטיסטיים ואנו מאבדים את
שיווי המשקל. חבר-הכנסת שריד שלא גדל בקריית-שמונה אלא הגיע לשם לפני
מספר חדשים טוען שלא כך הם פני הדברים ומביא גם עובדות. בן-גוריון ז"ל
נסע פעם לפריס ונפגש שם עם קבוצת עוודד ושאל את חבריה מדוע הם לומדים
בפריס. תשובתם היתה שאין להם אמצעים כספיים וממשלות מרוקו ותוניס
ממנות את לימודיהם כדי שהם יחזרו בתום הלימודים ללמד בארצות אלה במשך
מספר שנים. שאלם בן-גוריון: אם ממשלת ישראל תחזיר את הכספים לאותן
ארצות ואילו אתם תעלו לישראל ותלמדו כאן, האם תסכימו? הם נתנו הסכמתם
לכך. היה זה מבצע יוצא מגדר הרגיל. מאות בחורים אלה נשארו בארץ. כאשר
שאלו את בן-גוריון ז"ל כיצד הוא עושה כדבר הזה והרי יטענו שהוא נוהג
כאן מנהג של איפה ואיפה, תשובתו היתה: יש מקרים שבהם הכרחי לעשות אפליה
לטובה, וזהו אחד המקרים. אותה אפליה לטובה שנעשתה באותם ימים הניבה
פירות.

אני אומרת שאת קריית-שמונה צריך להפלות
לטובה ולתת לה מה שאי-אפשר אולי לתת למקומות אחרים. אני מודה שיש בכך
סיכון. אם נשלם למורים הבאים לקריית-שמונה משכורת כפולה, יקומו מורים
בני המקום ויטענו: מה קורה כאן? (א. שטרק: ומה יגידו עובדי העירייה?)
כאשר הבעיה המרכזית היא בעיית החינוך, נתחיל במתן תמריצים מיוחדים
למורים כדי למשוך אותם לכאן. כאשר היו חסרים רופאים באזורים מסוימים,
ניתנו להם תמריצים.

שמענו על בעיית הדיור. אין לי טענות
לנציגי הממשלה, אבל הצרה היא שכאשר הם מופיעים בפני ועדות הכנסת הם
נוטים להטיל את האשמה אחד על השני, והאשמה היא בכולנו. קיימת ועדת
שרים לערי הפיתוח, היא חייבת לתאם את הפעולות של הגורמים השונים.
מופעים בפנינו פקידים המדברים על מקומות שבהם לא ביקרו מעולם, או
ביקרו שם מספר פעמים בלבד. יש להוסיב את נציגי המשרדים יחד ולחייבם
לתאם את הפעולות.

י. דרניצקי (יודין):

אני מביע פליאה. זו הפעם הראשונה שאני
שומע מאנשי קריית-שמונה שהם שמים את הדגש
על בעיית החינוך. אני עוקב אחרי המתרחש בקריית-שמונה, יש לי יחס לשוב,
היתה לי תפיסה מסוימת על הבעיות במקום וחפשתי דרכים איך לסייע
בפתרון. הנחתי שיש בעיות חינוך גם בקריית-שמונה כמו בישובים אחרים,
אבל בהדגשה כזו של חומרת הבעיה אני נתקל בפעם הראשונה. אינני זוכר
פרסום בעהון או פניה כלשהי בעלת צביון ציבורי בנושא.

מ. יעקבי: לא היתה אוזן קשבת.

י. דרניצקי (יודין): אתם הצגתם את בעיית החינוך כבעיה מרכזית. ראש העיר אמר שזהו גורם ראשון במעלה בשיקולים של עזיבה. זאת אני שומע בפעם הראשונה.

איך ספק שוועדת העבודה חייבת להסיק מסקנות מהבירור הזה. אני חושב שיש דרכים לטיפול במצב. הבעיה מתמקדת במספר נקודות, אינני רוצה להיכנס עכשיו לפירוט הדברים. ועדת העבודה תצטרך לזמן אליה לישיבה הן את שר השיכון והן את שר החינוך. הגענו לשלב המחייב דיון עם הגורם הקובע והוא השר. אם אין תיאום בין שניים או שלושה משרדים צריך לקיים מפגש של שרים.

כללית אני מבקש להעיר שאני בעד מדיניות של מתן תמריצים. לזכותם של אנשי קריית-שמונה ייאמר, שמי שהגזים בישיבה זו לא היו דווקא אנשי הקריה. אני נגד ההפרזה בהצגת קריית-שמונה כסהרה. אני רוצה לנקוט במדיניות של תמריצים לגבי ערי הפיתוח ובקביעת מדיניות זו לקחת בחשבון גורמים שונים ביניהם גיאוגרפיים; אבל אני מציע לא להפר את האיזון ולא להציג את הדברים בצורה הנוטלת את טעמו של המאמץ החיובי למשוך אוכלוסיה לאזורים אלה.

כמה דברים ששמעתי עודדו אותי. אם לקראת שנת הלימודים הקרובה נענו לפני 150 מורים, ומהם נשארו אחרי סינון 50, הרי שזוהי תוצאה יפה.

א. אלוני: משרד החינוך לא עודד אותנו לכך. אנשיו טענו שלא יהיו מורים.

י. דרניצקי (יודין): ועדת העבודה איננה יכולה להיות אדישה למשקלם של גורמים ציבוריים, ולא בכדי נשאלה השאלה: היכן מקומה של הסתדרות המורים? יש אפשרויות שונות, ולכך נחזור בעת הבירור.

אני מבקש להציג כמה שאלות להשלמת התמונה. אינני יכול לנחק את בעיית החינוך מהאווירה התרבותית הכללית. מהן השיטות או הדרכים לעידוד פעולה עצמית הנהוגות בקריית-שמונה? חבר-הכנסת אמיר שאל מדוע אין מביאים אחת לחדש או אחת לכמה חדשים תיאטרון לקריה. בית-העם כמוסד תרבותי קיים בקריית שמונה? (א. אלוני: קיים בית-עם אחד, הוא לא עונה על הצרכים.) בית-עם פירושו הרצאות, גיוס מרצים, פיתוח כוחות אמנותיים. מה נעשה לפיתוח או טיפוח האווירה התרבותית ביישוב? האם העירייה ניסתה לפתח קשרים עם מוסדות ההשכלה המצויים בסביבה? קיימת מכללה אזורית, האם היה נסיון לפתח עמה קשרים על בסיס של הדדיות? יש בסביבה מוזיאונים אזוריים. האם נעשה נסיון לפתח על בסיס של הדדיות פעולה תרבותית למען הנוער ולמען התושבים של קריית-שמונה?

האם קיימות תנועות נוער בקריית-שמונה?

מ. כהן: אולי תוכל ועדת העבודה להעלות מחדש את ההצעה להקים רשות עצמאית לטיפול בבעיות אזורי הפיתוח, שתכלול את נציגי כל המשרדים.

א. אלוני: קיימת ועדת תרבות משותפת לעירייה ולהסתדרות. בתי התרבות מהווים יחידה אחת. זו אחת הדוגמאות היחידות בארץ. (י. דרניצקי (יודין): אני שואל על פעילות.) העירייה משקיעה מאמצים ואמצעים בפעילות זו. אם היו יותר אמצעים, היינו יכולים לעשות יותר.

אנו שותפים במכללה בתל-חי ב-40%, וההתיישבות ב-60%. המכללה היא לא רק של ההתיישבות. יש בקריית-שמונה תנועות נוער. (י. דרניצקי (יודין): כמה נערים ונערות מאורגנים בתנועות הנוער?) יש אומרים: 1000, ואני אומר: 500. (מ. כהן: אין מדריכים.)

א. בר-חמא:
מכללת תל-חי פועלת בשלוחותיה גם בקריית-שמונה.
פועל שם בית-ספר גבוה להשתלמות בהוראת הציור.
הייתי רוצה שהמכללה תפעל יותר בחחום של השתלמות מורים. הבעיה היא תקציב של המכללה למטרה זו. להפעלת שלב ב' של שירותי הרווחה שריינו סכום כסף למען המכללה כדי שהיא תוכל להגביר את פעילותה. המגמה היא שהמכללה תפעל בתוך קריית-שמונה ולא תוציא את אנשי קריית-שמונה אל המכללה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יש לי הרבה מה לומר על הבעיה, אבל בגלל מצבי המיוחד אני נמנעת מדבר היום.

אני מוסרת את רשות הדיבור למר ברטוב, איש האוצר, שיסביר את הסוגיה של הקלות במס לתושבי עיירות הפיתוח.

ל. ברטוב:
פקודת מס הכנסה מעניקה פטור שנתי לחישוב המס של אלף לירות לתושבי ישובי הספר. אם ההכנסה ברוטו היא 1500 לירות לחדש או 18,000 לירות לשנה, הרי המודד לחישוב הפטור הוא אלף חלקי שמונה עשר אלף, או $1/18$.

א. בר-חמא:
משקלו של הפטור במשכורת של 1500 לירות לחדש הוא $1/18$.

ל. ברטוב:
המגמה היא לעזור למחוסרי יכולת.

א. אלוני:
מחוסרי יכולת משוחררים בלאו הכי מהמס, ובעלי הכנסה בינונית אינם נהנים מהפטור. כל הפטור הוא פיקציה.

ל. ברטוב:
בהכנסה שנתי של 3000 לירות המונה לחישוב הפטור הוא שלישי. אני מדבר על ההנחה המיוחדת שמקבלים תושבי קריית-שמונה.

גם ועדת בן-שחר בהמלצותיה מחייחסת לבעיה של תושבי עיירות הפיתוח. גם בנושא זה גובשו המלצות והוא בטיפול. עדיין לא נקבע דבר.

י. דרניצקי (יודין):
האם ההנחה הזו מתבטלת כאשר תושב קריית-שמונה מגיע לגיל מסוים, או שהיא משפיעה בכל התנאים?

ל. ברטוב:
בכל מקרה אנו יוצרים מונה או מודד מאלף לירות חלקי ההכנסה השנתית לחישוב ההנחה שאדם זכאי לה, זה בנוסף לכל ההנחות הקבועות בחוק.

א. בר-חמא:
לגבי תושב קריית-שמונה המשתכר 10 אלפים לירות בשנה, המונה הוא $1/10$. על 100 לירות הוא פטור ועל 900 לירות הוא חייב במס. זה יותר מאשר לעג לרש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני הציונותי שעל הכנסה של 10 אלף לירות יש לו פטור של 1,000 לירות. מסתבר שהפטור הוא 100 לירות.

א. אלוני:
הצענו לשר האוצר לקחת זאת חזרה. אין לכך כל משמעות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: השאלה היא אם לקראת הנהגת הרפורמה במס תהינה הטבות או המצב ישאר כמות שהוא. יש 7 עיירות פיתוח שהממשלה החליטה לתת להן עדיפות. אם רוצים למשוך לעיירות אלה בעלי מקצועות חפשיים, אין להנחה זו כל משמעות.

ל. ברטוב:
אני מסביר את המצב העובדתי.

א. בר-חמא:
חיתי בהרגשה שאלף הלירות הראשונות פטורות ממס.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בנושא זה נבקש לשמוע הסברים נוספים ממר נוידרפר. הוא יוזמן לישיבת הוועדה. אני מודה לכם ונועלת את הישיבה.